

در بررسی وضعیت صادرات مواد معدنی مطرح شد

قوانین دست و پاگیر، مانع رونق صادرات معادن

عکس: ماسد

باتوجه به کاهش نرخ نفت جهانی به دنبال شیوع کرونا و کاهش صادرات نفت ایران به دلیل اعمال تحریم‌ها از سوی آمریکا، جایگزینی صادرات غیرنفتی در کشور ما مورد توجه قرار گرفته و صادرات مواد معدنی هم یکی از شاخص‌های مهم صادرات غیرنفتی به‌شمار می‌رود. رونق تولید و افزایش صادرات معدنی به موارد متعددی از جمله ماشین‌آلات معدنی، اعمال سیاست‌های تسهیل‌گرایانه و قوانین حمایتی و ایستگی زیادی دارد، این در حالی است که به باور کارشناسان بخش معدن، ما در برخی موارد با اعمال موانع از جمله افزایش عوارض صادراتی و قوانین و مقررات سختگیرانه مانع تسهیل روند صادرات مواد معدنی شده‌ایم. هر چند مطرح می‌شود موانع اصلی از طرف دولت برای جلوگیری از صادرات مواد خام معدنی اعمال شده، اما کارشناسان باور دارند معدنکاران ارزش افزوده‌ای به ماده معدنی اضافه کرده و اغلب مواد معدنی را به‌صورت خام به فروش نمی‌رسانند. به باور دولت‌مردان با خام‌فروشی در کوتاه‌مدت و بلندمدت، آسیب‌های زیادی از بعد فنی، اقتصادی و اجتماعی به جامعه وارد می‌شود که از جمله می‌توان به اثر محدودکننده بر مبادلات تجاری، اثر کاهش بر ثروت ملی، اثر نامطلوب بر حیات صنایع تکمیلی، اثر کاهش بر ارزش افزوده و اثر نامناسب بر فرصت‌های شغلی اشاره کرد. در عین حال فعالان بخش معدن باور دارند صادرات برخی مواد معدنی مثل شمش سرب و روی صادرات مواد خام نیست و نباید عوارض آن افزایش یابد. روزنامه **مشهد** درباره اهمیت صادرات مواد معدنی و مشکلات آن با کارشناسان گفت‌وگو کرده است.

منیر حضوری
editor@smtnews.ir

قوانین پایدار متضمن توسعه صادرات

حسن حسینزلی رئیس اتحادیه صادرکنندگان سرب و روی ایران

فعالان بخش معدن با مشکلات زیادی روبه‌رو هستند که یکی از آنها افزایش عوارض صادراتی است. سال گذشته در حالی عوارض صادراتی موادی مثل کنسانتره سرب و روی افزایش ۲۰ درصدی پیدا کرد که تعریف ماده خام در قانون رفع موانع تولید مشخص بوده است. در واقع ماده خام معدن، ماده‌ای است که از کوه استخراج می‌شود و هیچ گونه اقدام فیزیکی یا شیمیایی و کیفیتی روی آن انجام نمی‌شود؛ بنابراین نباید از کنسانتره سرب و روی عوارضی گرفته شود.

متأسفانه براساس تصمیم هیات دولت و ابلاغ وزیر پیشین صنعت، معدن و تجارت، رضا رحمانی تا پایان سال ۹۸ برای صادرات این ماده معدنی عوارض ۲۰ درصدی وضع شد. فعالان معدنی مخالفت‌های زیادی با این موضوع انجام داده و باور داشتند که با اعمال این مقدار عوارض از سوی دولت در عمل صادرات مواد معدنی با محدودیت مواجه می‌شود. در نهایت با پیگیری‌های گسترده‌ای که فعالان معدنی انجام دادند این رقم از ۲۰ به ۱۲ درصد کاهش یافت.

نکته مهم در شرایط حاضر این است که دریافت این میزان عوارض فقط برای تا پایان سال گذشته مقرر شده بود، درحالی که گمرک تا امروز از فعالان سرب و روی عوارض ۱۲ درصدی دریافت می‌کنند؛ از همین رو انتظار فعالان اقتصادی و معدنی این است که مسئولان مربوطه شفاف و قانونی عمل کنند. در این زمینه از وزیر جدید صنعت، معدن و تجارت درخواست داریم طی نامه‌ای از گمرک بخواهد شفاف و براساس قانون عمل کند.

باور دارم باید برخی از سیاست‌گذاری‌ها تغییر کند. اگر عوارض را افزایش می‌دهیم، باید به عواقب آن هم فکر کنیم. باید بدانیم قوانین خلق‌الساعه همیشه کارساز نیستند و می‌توانند مشکل‌آفرین باشند.

افزایش عوارض پیامدهایی همچون رشد بیکاری و اخراج نیروی انسانی را در پی دارد. این مسئله می‌تواند ضربه سنگینی به معدنکاران بزند، چراکه وقتی هزینه‌هایشان بیشتر از سود شود به‌تدریج به سمت تعطیلی پیش می‌روند.

قوانین خلق‌الساعه همیشه زبان‌رسان بوده‌اند، چراکه شرکت‌های خارجی را هم از همکاری با ما بازمی‌دارند. فراموش نکنیم نخستین چیزی که شرکت‌های خارجی به‌دنبال آن هستند، قوانین پایدار و ثابت است. وزارتخانه و مسئولان نمی‌توانند خارجی‌ها را هر روز با قوانین متفاوت روبه‌رو کنند، چراکه آنها به امنیت نیاز دارند.

افزایش ۵ درصدی استخراج سرب و روی انگوران

میزان استخراج ماده معدنی در مجتمع سرب و روی انگوران در شهریور ۹۹ بیش از ۵ درصد افزایش یافت.

به گزارش دبیر معدن، مجتمع سرب و روی انگوران در شهریور، ۸۸ هزار و ۷۲۰ تن ماده معدنی استخراج کرد. این رقم در مدت مشابه سال گذشته، ۸۴ هزار و ۹۵ تن بود. همچنین میزان ارسال ماده معدنی به کارخانه‌های فرآوری در شهریور، ۸۳ هزار و ۳۲۸ تن بود که در مقایسه با آمار مدت مشابه سال گذشته (۵۰ هزار و ۸۴ تن)، ۶۶ درصد رشد نشان می‌دهد. افزایش ۷۴ درصدی ارسال در نیمه نخست مجتمع سرب و روی انگوران در نیمه نخست ۹۹، حدود ۴۷۳ هزار و ۳۲۵ تن ماده معدنی استخراج کرد. این رقم در مدت مشابه سال گذشته، ۴۷۳ هزار و ۹۹۰ تن بود. میزان ارسال ماده معدنی از مجتمع انگوران به واحدهای فرآوری در نیمه نخست اسما، با ۷۴ درصد افزایش نسبت به مدت مشابه سال گذشته (۲۷۴ هزار و ۲۹۸ تن)، به ۴۷۷ هزار و ۶۶۲ تن رسید.

تحریم، مانع جدی

دوم به کشور نیز مطرح بود، در عمل به نتیجه‌ای نرسید. او تصریح کرد: این روند تنها نرخ تمام‌شده را افزایش و میزان تولید را کاهش می‌دهد که در نهایت به ضرر صادرات تمام می‌شود.

رئیس سازمان نظام‌مهندسی معدن تهران در تشریح مشکلات و موانع داخلی توسعه صادرات به اهمیت مدیریت دولتی اشاره و تصریح کرد: متأسفانه بدنه حاکمیت و مدیریت کشور از جمله قوه مقننه و قوه مجریه با بخش خصوصی و توجه به تامین نیل‌واقعی آن فاصله زیادی دارند. باید تصویب قوانین و دستورالعمل‌های مجلس و دولت به‌سمتی برود که به نفع بخش خصوصی باشد. انتظار داریم در مجلس جدید با تصمیمات کلیدی و مهم خون‌جدیدی در رگ‌های تولید جریان یابد. او تأکید کرد: ارتباط نزدیک میان دولت و بخش خصوصی بسیاری از مشکلات را حل خواهد کرد.

مشکلات بخش معدن روشن است
عضو خانه معدن تهران با بیان اینکه مشکلات

تحریم، مانع جدی

قوانین متعدد صادراتی روبه‌رو نشود. مسئله مهم اینکه تعداد این واسطه‌ها به‌دلیل وجود قوانین دست‌وپاگیر افزایش چشمگیری نیز داشته است. رئیس سازمان نظام‌مهندسی معدن تهران تصریح کرد: علاوه بر تحریم‌ها و سختی ورود ارز به کشور، معدنکاران با مشکلات قانونی و بانکی مواجهند که به‌نوعی خودتحریمی تلقی می‌شود. با وجود چنین مشکلاتی امکان صادرات به‌راحتی از معدنکار سلب شده و در اختیار واسطه‌ها قرار گرفته است. او ادامه داد: قوانین و دستورالعمل‌های فعلی دست و پای معدنکار را بسته و نگذاشته معدن انطور که باید کارایی و ارزآوری داشته باشد و به‌نوعی جایگزین نفت شود.

معطل ماشین‌آلات معدنی
طبیعی در ادامه با اشاره به مشکل تامین ماشین‌آلات برای بخش معدن گفت: چند سالی است که معدنکاران با معطل دیگری از جمله تامین ماشین‌آلات معدنی روبه‌رو هستند. با اینکه در چند سال گذشته موضوع تدوین و تصویب دستورالعمل ورود ماشین‌آلات دست

فرشید طبیعی، رئیس سازمان نظام‌مهندسی معدن تهران با اشاره به تأثیر تحریم‌ها بر صادرات مواد معدنی گفت: امروز ما در شرایطی واقع شده‌ایم که تحریم‌ها، صادرات مواد معدنی را به‌شدت تحت تأثیر قرار داده‌اند. البته این یک قاعده کلی است و شامل تمامی کالا‌های تولیدی کشور می‌شود که بخش معدن هم از آن مستثنا نبوده است.

رئیس سازمان نظام‌مهندسی معدن تهران با اشاره به مشکلات داخلی برای توسعه صادرات گفت: قوانین و مقررات دست‌وپاگیر و دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های متعدد بانکی و غیربانکی برای تولیدکنندگان حوزه معدن به‌شدت مشکل‌آفرین بوده، به‌طوری که در کنار موضوع تحریم دست‌به‌پدردار معدنی را برای صادرات بسته است.

افزایش واسطه‌ها
طبیعی در بیان دیگر مشکلات داخلی و خارجی برای صادرات مواد معدنی گفت: امروز معدنکار تمایل دارد ماده معدنی تولیدی خود را جلوی درب معدن به یک واسطه بفروشد و سود کمتری دریافت کند تا با مشکل

سخن پایانی...

چند سالی است که دولت به توسعه صادرات مواد معدنی و جایگزینی آن به جای نفت تأکید کرده است. در واقع با کاهش درآمدهای نفتی، ارزش صادرات مواد معدنی بیشتر شده است. البته این مهم با اعمال تحریم‌های معدنی از سوی آمریکا در سال گذشته با دشواری‌هایی روبه‌رو بوده است.

به باور کارشناسان بخش معدن، هر چند در شرایط حاضر صادرات مواد معدنی با اعمال تحریم‌های خارجی دشوار شده، اما معدنکاران برای رونق کار خود در داخل نیز با موانعی روبه‌رو بوده‌اند. آنها باور دارند قوانین و دستورالعمل‌های دست‌وپاگیر، ضعف حمایت بانک‌ها در اعمال تسهیلات و ضعف توان خرید معدنکاران در ماشین‌آلات معدنی از جمله مشکلات داخلی برای توسعه صادرات مواد معدنی بوده است.

برای توسعه صادرات و رونق ارزآوری مواد معدنی دولت باید دست به حمایت از بخش خصوصی زده و تلاش کند تا با تعامل و همکاری با نهادهای مربوطه موانع صادراتی هرچه سریع‌تر کاهش یابد.

تمرکز بر تامین نیاز داخلی

که کشور به ارز نیاز مبرم دارد، سیاست‌های دولت به سمتی پیش رفت که تولیدکننده با مشکل مواجه شود.

افزایش عوارض صادراتی
سلسانی با اشاره به افزایش عوارض صادرات از طرف دولت در پاییز سال گذشته، گفت: عوارض صادرات سرب و روی سال گذشته از ۸ درصد ناگهان تا ۲۵ درصد رسید. بعد از پیگیری‌های مداوم فعالان بخش خصوصی و با تأکید بر اینکه نباید بر شمش سرب و روی عوارض بست و اینکه کشور ما فناوری «های‌تک» ندارد که سرب و روی برای آن لحاظ شود، این رقم به ۱۲ درصد کاهش یافت، این در حالی است که با افزایش عوارض به شرکت‌های معدنی ضربه سنگینی وارد شده که اثرات منفی آن تا چندین سال باقی می‌ماند.

ضربه به تولید
رئیس خانه معدن زنجان با اشاره اینکه قوانین دست‌وپاگیر همچون ترمزی هستند که تولیدکننده را با چالش روبه‌رو می‌سازند، گفت: تولیدکننده به‌جای اینکه با فراغ بال به سمت افزایش تولید و ارزآوری پیش برود، نگران محدودیت‌های دولتی است که هر لحظه ممکن است با آن مواجه شود. او خاطر نشان کرد: ضربه‌های مهلک به بخش تولید تنها وقت و انرژی زیادی از فعالان بخش معدن می‌گیرد و به ضرر اقتصاد تمام خواهد شد. در ادامه چنین روندی فرصت‌های طلایی برای ورود به بازارهای خارجی از دست تولیدکنندگان خارج می‌شود. سلسانی تصریح کرد: به‌دلیل تحریم‌ها بازارهای خارجی

آزمین سلسانی، رئیس خانه معدن زنجان با اشاره به توانمندی‌های استان زنجان در حوزه معدن به **مشهد** گفت: از نظر مواد معدنی استان زنجان تنوع زیادی از جمله آهن، سرب و روی و مس دارد. این استان به‌عنوان قطب سرب و روی کشور شناخته شده و بالغ بر ۷۰ درصد تولید شمش کشور را برعهده دارد؛ به‌این‌ترتیب سرب و روی کالای صادراتی اصلی استان به مناطق دیگر است. رئیس خانه معدن زنجان با اشاره به مشکلات صادراتی سرب و روی در کشور تصریح کرد: متأسفانه سال گذشته ضربه محکمی به صادرات سرب و روی و در کل بخش معدن وارد شد. یکی از دلایل این امر آن بود که دولت به‌منظور پیشگیری از خروج ارز بر تامین نیاز داخلی تمرکز و به این ترتیب موانعی را برای صادرات ایجاد کرد که در ادامه این سیاست به‌تدریج شاهد تبدیل شرکت‌های معدنی به بدهکاران ارزی شدیم.

موانع گمرکی
سلسانی از پیامدهای سیاست تمرکز بر تولید داخلی به ایجاد موانع گمرکی اشاره کرد و گفت: شرکت‌هایی که تاکنون مالیات خود را به‌موقع پرداخت و سعی کرده بودند مشکلات مالی خود را مدیریت کنند، با موانع گمرکی روبه‌رو شدند و به‌این‌ترتیب در نتیجه سیاست‌های داخلی به‌تدریج مواد معدنی و شرکت‌ها در لیست سیاه صادرکنندگان قرار گرفتند.

رئیس خانه معدن زنجان ادامه داد: قرار گرفتن در لیست سیاه باعث شده صادرات شرکت‌های معدنی در عمل متوقف و به تولید ضربه جدی وارد شود. در شرایطی

در راستای فعال سازی معادن و محدوده‌های معدنی غیر فعال مطرح شد

اهمیت ایجاد دستورالعمل و وحدت رویه

عظیمی بر حمایت از شرکت‌های تخصصی حفاری، تأکید کرده بود و اینکه جذب منابع از صندوق توسعه ملی برای خرید تجهیزات حفاری و همچنین بومی‌سازی ساخت قطعات یدکی تجهیزات حفاری در دستور کار قرار دارد. وی با بیان اینکه در دستورالعمل ابلاغی مزایده محدوده‌های معدنی امتیازات ویژه‌ای برای متخصصان، کنسرسیوم‌ها و شرکت‌های با توان اجرایی و علمی برتر دیده شده، افزود: در صورت ابلاغ قانون جدید، نگهداری محدوده‌های اکتشافی از طرف متقاضیان برای آنها هزینه‌بر خواهد بود و این مسئله موجب خواهد شد بلوکه شدن محدوده‌های اکتشافی به حالت تعادل و در نهایت حداقل برسد. عظیمی یادآور شده بود: بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال‌های اخیر حدود ۵۰۰ پروانه اکتشاف به‌دلیل ناتمام ماندن عملیات اکتشافی باطل و در فرست مزایده سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت قرار گرفته که به‌وسیله مزایده به متقاضیان دارای صلاحیت واگذار خواهد شد.

تشکیل کنسرسیوم‌های تخصصی برای سرمایه‌گذاری و حفاری در طرح‌ها و پروژه‌های اکتشافی از اولویت‌های این وزارتخانه محسوب می‌شود. وی پیرامون افزایش عمق اکتشافات معادن هم گفته بود: افزایش عمق در اکتشاف معادن نیازمند تجهیزات و دستگاه‌های حفاری مدرن است، بر این اساس باتوجه به بالا بودن قیمت این تجهیزات سیاست بر این استوار است که با تشکیل کنسرسیوم‌هایی متشکل از فعالان این حوزه، تجهیزات مورد نیاز برای افزایش عمق اکتشافات تامین شود.

طبق بند ۲ این دستورالعمل، به همه محدوده‌های مورد درخواست صدور پروانه اکتشاف که به هر دلیل ابطال و بلوکه شده‌اند هم اشاره شده تا برابر مقررات و با اطلاع‌رسانی کامل (به‌وسیله رسانه‌ها، جراید، پورتال، تابلوی اعلانات و...) و آزاد، امکان ثبت برای متقاضیان در سامانه کاداستر میسر شود. برابر بند ۵ این دستورالعمل، محدوده پروانه‌های اکتشافی لغو، لغای یا سلب صلاحیت‌شده، با رعایت مقررات مربوطه، حداکثر در مدت ۳ ماه از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل به‌وسیله مزایده عمومی به متقاضیان واگذار شده و چنانچه در مزایده متقاضی نداشت، برابر مقررات و با اعلام قبلی (به‌وسیله رسانه‌ها، جراید، پورتال و...) نسبت به آزادسازی آنها اقدام شود. رضا عظیمی، مدیر کل امور اکتشاف و وزارت صنعت، معدن و تجارت در مهر ۱۳۹۰ گفته بود: محدوده‌هایی که در عمل به لحاظ اکتشافی غیرفعال باشند، شناسایی و به‌وسیله مزایده به متقاضیان واجد شرایط فنی و مالی واگذار می‌شوند. او گفته بود: حمایت از بخش خصوصی در حوزه اکتشاف و

وزیر صنعت، معدن و تجارت دستورالعمل ایجاد وحدت رویه در فعال‌سازی معادن و محدوده‌های معدنی غیرفعال را به رؤسای سازمان صنعت، معدن و تجارت ۲۱ استان، اداره کل جنوب کرمان و نیز مناطق آزاد ماکو، ارس و قشم ابلاغ کرد. به گزارش روابط عمومی سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)، دستورالعمل ایجاد وحدت رویه در فعال‌سازی معادن و محدوده‌های معدنی غیرفعال در ۱۱ بند و ۵ تبصره تدوین شده و ضمانت حسن اجرای این دستورالعمل و پاسخگویی به نهادهای نظارتی با روسای سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها است. براساس بند یک این دستورالعمل، به دارندگان مجوز همه پهنه‌های اکتشافی واگذار شده که مهلت ارائه گزارش نهایی آنها به اتمام رسیده، از زمان ابلاغ این دستورالعمل، ۳ ماه مهلت داده شده تا در صورت تمایل، محدوده‌های معدنی غیرفعال شناسایی شده را معرفی و نسبت به دریافت پروانه و پروانه‌های اکتشاف مواد معدنی گروه ۶ اقدام کنند.